

Taristuministri määruse „Taristuministri 25.11.2024 määruse nr 77 „Ringmajanduse tootmis- ja tarbimismudelite toetuse andmise tingimused ja kord perioodil 2021–2027“ muutmise“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Taristuministri 21.11.2024 määrusega nr 77 „Ringmajanduse tootmis- ja tarbimismudelite toetuse andmise tingimused ja kord perioodil 2021–2027“ (edaspidi ka *TAT*) reguleeritakse toetuse andmise tingimusi „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2021–2027 (edaspidi *rakenduskava*) poliitikaeesmärgi nr 2 „Rohelisem Eesti“ erieesmärgi nr 6 „Ring- ja ressursitõhusale majandusele ülemineku edendamine“ raames ringmajanduspõhiste tootmis- ja tarbimismudelite rakendamiseks.

Toetust kajastatakse perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide meetmete nimekirjas meetmes number 21.2.4.1 „Ringmajanduse korraldamine“ ja sekkumises nr 21.2.4.11 „Ringmajanduspõhiste tootmis- ja tarbimismudelite kasutuselevõtu, sh tööstussümbioosi ja toorme hankimisega seotud kahjude vähendamise toetamine ning vastavate erialaekspertide koolitus“.

Määrus kehtestatakse perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse § 10 lõike 2 alusel ja kooskõlas Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022. a määruse nr 55 „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused“ § 41 lõikega 1.

Eelnõukohase määrusega täpsustatakse jäätmereformi tulemuste saavutamisele kaasa aitamiseks toetuse minimaalset summat: 10 000 euro asemel sätestatakse 5 000 eurot; kohalike omavalitsuste toetuse minimaalse osakaalu 40% asemel sätestatakse 50%; toetuse maksimaalne osakaal seatakse 47,93% asemel kuni 70%; kehtivast määrusest jäetakse välja piiravad taotluse vastavuse tingimused ning täpsustatakse kliimakindluse analüüsi vajadust.

Eelnõu ja seletuskirja koostasid Kliimaministeeriumi ringmajanduse osakonna ringmajanduse ja finantseerimise valdkonna juht Toomas Luhse (e-post toomas.luhse@kliimaministeerium.ee, tel 605 4315) ja finantsosakonna struktuuritoetuste nõunik Eerika Purgel (e-post eerika.purgel@kliimaministeerium.ee, tel 626 0709). Määruse eelnõu õigusekspertiisi tegi Kliimaministeeriumi õigusosakonna jurist Rene Lauk (e-post rene.lauk@kliimaministeerium.ee, tel 626 2948). Keeletoimetaja oli Justiitsministeeriumi õigusloome korralduse talituse keeletoimetaja Aili Sandre (aili.sandre@just.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb 13 punktist.

Punktiga 1 vähendatakse toetuse minimaalset summat. Muudatus on vajalik, kuna sekkumise eesmärgi saavutamiseks on vaja teha ka väiksemaid investeeringuid.

Punktidega 2 kuni 6 ja 13 suurendatakse maksimaalset toetuse osakaalu kuni 70%ni, kuna jäätmereformi tulemuste saavutamisele kaasa aitamiseks on vaja toetuste abil suurendada ringmajanduse tootmis- ja tarbimismudelite rakendamist. Kohalikele omavalitsustele kehtestatakse toetuse uued määrad.

Punktiga 7 tunnistatakse kehtetuks nõue esitada koos taotlusega eraldi projekti tulemusena vähenevate kasvuhoonegaaside kokkuhoiu arvutamise käik. See on taotlejale koormav nõue ning vajaduse korral saadakse see info RÜ-lt taotluses esitatud muu info kaudu.

Punktiga 8 täpsustatakse määruhes, et taristu kliimakindluse tagamise hindamisel tuleb lähtuda ühendmääruse lisa 3 B osast. Taristuinvesteeringute puhul, mis peab vastu pidama vähemalt viis aastat, tuleb taotlusele lisada kliimakindluse tagamise hinnang rakendusüksuse kehtestatud vormil, mis arvestab ühendmääruse § 40 lõike 2¹ lisa 3 B osa. Taristu on näiteks hooned, võrgutaristu (nt elektrivõrgud, veetaristu), jäätmekäitlussüsteemid, muud materiaalsed varad. Taristuprojektidega, mille puhul on vaja tagada kliimakindlus, rajatakse uus taristu või uuendatakse tervikuna või laiendatakse olemasolev taristu. Taristuprojektide korral on vaja arvestada energiatõhususe esikohale seadmise põhimõttega, mis tähendab, et taristuprojektid peavad suurendama energiatõhusust, et hoida kokku energiakulu ning toetada kliima- ja keskkonnanäesmärkide saavutamist. Taristu tähendab nii uut taristut kui ka olemasoleva taristu uuendamist, ajakohastamist ja laiendamist.

Punktiga 9 täpsustatakse, mida valikukomisjon hindab. Valikukomisjon hindab §-s 14 sätestatud nõuetele vastavaks tunnistatud taotlusi määruse §-s 15 nimetatud valikukriteeriumide alusel, mis on kooskõlas ühendmääruse §-ga 7.

Punktiga 10 tunnistatakse kehtetuks eraldi kehtestatud vastavuskriteeriumid. Määruse nr 77 § 15 lõigetes 1–4 on sätestatud projektide vastavuskriteeriumid, mille kaudu on seni hinnatud taotluste panust „Riigi jäätmekava 2023–2028“, perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskava ning Eesti pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ eesmärkide ja näitajate täitmise. Määruse rakenduspraktika tulemusena leiti, et samad hindamisaspektid on piisava detailsusega juba kirjeldatud § 15 lõike 5 valikukriteeriumite kaudu ning eraldi vastavuskriteeriumeid lõigetes 1–4 hoida ei ole vaja. Projekti panuse hindamine määruse §-des 3 ja 4 sätestatud eesmärkide ja tulemusnäitajate alusel jääb rakendusüksuse ülesandeks ka muudatuse järel. Samuti tuleb projektide hindamisel jätkuvalt arvesse võtta toetatavate tegevuste loetelu määruse §-s 6 ning nõudeid §-des 10 ja 11. Sellega on tagatud, et määruse eesmärgid, sealhulgas ringmajanduse ja jäätmetekke vältimisega seotud sihid, saavutatakse ka nõuete § 15 lõigetes 1–4 eraldi sätestamiseta, vältides samas topeltregulatsiooni ning tagades määruse õigusselguse ja lihtsama kohaldatavuse.

Punktiga 11 parandatakse teksti jäänud tehniline viga.

Punktiga 12 antakse kindlasummalise makse korral toetuse saajale võimalus vahemakseks, kui toetuse saaja esitab taotluse rahuldamise, osalise rahuldamise või kõrvaltingimusega rahuldamise otsuses nimetatud tõendid vahetulemuse saavutamise kohta. Täpsustamine on vajalik, sest mõnes projektis on selle olemusest lähtudes võimalik seada loogilisi vahetulemusi.

4. Eelnõu vastavus ELi õigusele

Eelnõu aluseks on perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seadus ja selle alusel antud õigusaktid.

Määruse eelnõu on muuhulgas kooskõlas järgmiste ELi määrustega:

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1060, 24. juuni 2021, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi,

Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ühissätete määrus);

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1058, 24. juuni 2021, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi;
- Euroopa Komisjoni määrused (EL) nr 651/2014 ja (EL) 2023/2831.

5. Määruse mõju

Määrusega reguleeritava meetme tulemused aitavad ellu viia tegevusi Eesti majanduse toodete ja teenuste ressursimahukuse vähendamiseks. Toetus on ühekordne tõuge „Riigi jäätmekavas 2023–2028“ esitatud nõuete täitmiseks ning seega ei mõjuta otseselt valitsussektori eelarvepositsiooni.

6. Määruse rakendamiseks vajalikud kulutused ja rakendamise eeldatavad tulud

Toetust antakse Ühtekuuluvusfondist (ÜF).

Määruse rakendamisest ei oodata lisatulu riigieelarvesse.

7. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

8. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu kooskõlastatakse eelnõude infosüsteemi EIS kaudu Rahandusministeeriumi, Siseministeeriumi, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Riigikantselei ja Euroopa Komisjoniga, perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitikate rakendamise seirekomisjoni liikmetega ning Riigi Tugiteenuste Keskuse ja Eesti Linnade ja Valdade Liiduga. Eelnõu saadetakse arvamuse avaldamiseks keskkonnavaldkonna arengukava (KEVAD) eelnõu juhtkomisjonile.